

II RIIGIKOGU

7. istungjärk. **Protokoll nr. 205 (22).** 1925. a.

II Riigikogu koosolek 20. märtsil 1925. a.
kell 9.25 min. õhtul.

Kokku on tulnud 90 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: Riigiwanem **J. Jaakson**, kohtuminister **R. Gabrel**, sõjaminister **J. Soots**, teedeminister **K. Wirma**, töö- ja hoolekandeminister **Chr. Kaarna**, põllutööminister **A. Kerem**.

P ä e w a k o r d:

1. Töö- ja hoolekandeministeeriumile eelkrediidi awamise seadus — III lugemisel.

2. Riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

3. Riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduse osalise muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

4. Riigiteenijate ametsõitude tasuseaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

5. Kohtunikkude päewarahade seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

6. Kohtumaksude ja -kulude seaduse muutmise ja täiendamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

7. Kohtumaksude ja -kulude seaduse muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

8. Wee jõudude kasutamise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

9. Üldkomisjoni esitis maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse arutamiseks määratud tähtaja pikendamise kohta.

10. Wanamõisa ja Kukruse põlewkiwikaewanduste jaoks maade wõõrandamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

11. Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude wäljaweo keeluseadus — maakomisjoni ettepanek.

12. Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude wäljaweo keeluseadus — maakomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **J. Tõnisson**.

Sekretäri kohal abisekretäär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 9.25 min.

1. Päewakorra Juhataja **J. Tõnastuwõtmine. niisson**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakorra kohta on sõna rkl. Amberg'il.

O. Amberg (krst.): Austatud Riigikogu liikmed! Päewakorras on üles wõetud 8-da punktina „wee jõudude kasutamise seaduse muutmise seadus“ kolmandal lugemisel. Nagu aruandja tähendas, on sellel seadusel kiire iseloom, sellepärast teen ettepaneku, et 8-as päewakorra-punkt teiseks päewakorra-punktiks paigutataks, teiste punktide järjekord läheks niisamuti edasi.

Juhataja **J. Tõnisson**: Ettepanek on tehtud 8-as päewakorra-punkt 2-eks punktiks paigutada. (Hääletatakse.) Nähtawana murega on ettepanek wastu wõetud ja sellega päewakord kindlaks määratud.

Isiklikus asjas on sõna rkl. Köster'il.

2. **O. Köster'i** **O. Köster** (as.): sõnawõtmine Eesti sotsialistide hääleisiklikus asjas. kandjas „Ühenduses“

nr. 12 on toodud pealkirja all „Asunikkude esitajate kahepaiksus“ andmed, mis isiklikult minu kohta käiwad ja ebaõigeteks osutuwad. Selles on öeldud, et asunik Köster on süle ja seljaga selle poolt sõdinud, et liikumata waranduse maksu mitte tõsta, eeldades asunikkude riigirendi tõstmist. Selle kohta pean järgmist ütleva, et asunik Köster oli see, kes rahaministeeriumi eelarwe-komisjonis soowiawalduse esitas — mis ka wastu wõeti, — et praegusel momendil asunikkudele ja riigirentnikkudele renditõstmine, enne kui põlise maatarwitamise seadus maksma pole pandud, wastuwõtmatu on. Teiseks oli

mul au olla üks neist, kes alla kirjutasid märgukirjale asunikkudele ja riigirentnikkudele rendikõrgendamise vastu Riigivanemale. Kinniswara maksu tõstmise kohta maal ma wastawa seaduse arutamisel rahaasjanduse komisjonis üldse oma isiklikku arwamist ei awaldanud, waid kui wastawa alamkommissjoni aruandja väljendasin alamkommissjoni seisukoha.

Edasi öeldakse, et asunik Ostrat oma renditalu eest renti makswat, kuna minul ta rendita käes on ja sellepärast meie wastukäiwad seisukohad. Meie seisukohad on endised ja ühised ja pean enesele auks, et minul see koht tasuta käes on — seda olen mina wabadussõjas auga ära teeninud.

Juhataja **J. Tõnisson**: Ma palun mitte polemiseerida, waid faktilisi andmeid tuua.

O. Köster (as.): Sotsialistide hääleandja poolt tehti omal ajal etteheiteid „Waba Maa“, „Päewalehe“ ja „Kaja“ kohta, et nad wassida, kuid wassimise meetod on nüüd talle enesele külge hakanud tõsiselt ja niisuguse meetodi vastu peab protesteerima.

3. Töö- ja hoolekandeministeriumile eelkrediidi awamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **W. Linnamägi** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse vastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri, § 1 ja § 2.

Töö- ja hoolekandeministeriumile eelkrediidi awamise seadus.

§ 1. Määratakse töö- ja hoolekandeministeriumile eelkrediiti 1925. a. eelarwe arwel peale selle osa, mis Wabariigi Walitsuse poolt Riigikogule 1925. a. peale esitatud eelarwe-kawas ette nähtud, 30.000.000 marka tööpuuduse vastu wõitlemiseks.

§ 2. Käesolew seadus hakkab maksma tema wastuwõtmiseга.

Juhataja **J. Tõnisson**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on sea-

duseelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **W. Linnamägi**: Tean ettepaneku seaduseelnõu wastu wõtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **J. Tõnisson**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

4. Weejõudude kasutamise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Üldkommissjoni aruandja **K. Tamm** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri ja tekst.

Weejõudude kasutamise seaduse muutmise seadus.

Weejõudude kasutamine sünnib weejõudude kasutamise seaduses 5. mail 1917. a. (Wene seaduste ja walitsuse määruste kogu artikkel 1570) ettenähtud alustel alljärgnewate muudatuste ja täiendustega:

1. Weejõudude kasutamise komitee koosseisu kuuluwad: esimehena kaubandus-tööstusminister wõi tema poolt määratud asetäitja, liikmed: põllutöö-, teede- ja kohtuministeriumi poolt igalt üks esitaja wastawa ministri määramisel, ja kaubandus-tööstuskoja esitaja.

Koosolekutest wõtab osa riigikontrolli esitaja sõnaõigusega.

2. Komitee asjaajamist teostab kaubandus-tööstusministerium ja tema kuld kaetakse riigi eelarwe-korras kaubandus-tööstusministeriumi krediitidest.

3. Ajutise walitsuse ülesanded panakse Wabariigi Walitsuse peale.

Juhataja **J. Tõnisson**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **K. Tamm**: Et kolmest redaktsiooni komisjoni liikmest kaks käesolewa seaduseelnõu juba läbi on waadanud, ja et see wäga lühikene, teen ettepaneku seaduseelnõu wastu wõtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **J. Tõnisson**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

5. Riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jõeäär**: Käesolew seaduseelnõu käsitab kohtunikkude palgaküsimust. Põhiseadusega on asetatud kohtunikud teistsugustesse tingimustesse, kui harilikud ametnikud. Kohtunik ei tohi pidada mingit kõrwalist ametit ja see nõudmine on arusaadaw, kui silmas pidada, et kohtunikud peawad oma tegevuses olema rippumatud. Rippumatud peawad kohtunikud olema aga mitte ainult poliitiliselt, waid ka majanduslikult ja seda rippumatust majanduslikkudest mõjudest wõib kindlustada kohtunikkudele ainult see, kui nad sarnased palgad saawad, mis wõimaldab täiesti iseseiswalt tegutseda.

Meil Eestis on palgaolud üldse väga wiltsad, wõrreldes neid niihästi eelmiste palkadega, mis weneajal makseti kohtunikkudele, nii ka teistele kõrgematele ametnikkudele, kui ka wõrreldes praegu wäljamaal maksetawate kohtunikkude palkadega. Möödunud aasta elukalliduse tõus on olukorda weelgi halwemaks muutnud. Kohtunikkude palgaolude parandamine on seega paratamatuks saanud. Kui seda mitte ette ei wõeta, siis korduwad nähtused, kus wilunud ja paremad tegelased sunnitud on kohtualalt lahkuma, mis ei awalda head mõju õigusmõistmise peale. Sest mida enam wilunud kohtunik, seda kiiremini suudab kohus töötada.

Neid üldisi põhimõtteid aluseks wõttes oli esitatud rahaasjanduse komisjonile kaks eelnõu: üks Wabariigi Walitsuse poolt ja teine Riigikogu liikmete Tamm'e ja teiste poolt, millest komisjon arutamisel aluseks wõttis Wabariigi Walitsuse eelnõu.

Wabariigi Walitsuse eelnõus on ette nähtud mitte kõikide kohtunikkude palgaolude parandamine, waid peaasjalikult astmete reguleerimine alamates palgaastmetes.

Paralleel-eelnõus oli märkusena sisse wõetud määrus, et kohtunikkudele tuleb teenistusaja järele palgalisa anda 3-aas-

tase teenistuse järele — 3000 marka kuus ja 6-aastase teenistuse järele — 6000 marka kuus. Sarnasel korral oleks see seadus tõepoolest omandanud sarnase kuju, et teda oleks wõinud nimetada kohtunikkude palgaseaduse muutmiseks wõi kohtunikkude palgade tõstmiseks. Nii-sugusel kujul aga, nagu rahaasjanduse komisjon selle wastu wõttis ja Riigikogule wastuwõtmiseks esitab, on ta ainult kohtunikkude palgaredelis alamate astmete ümberkorraldamine ja palgade tõstmine alamates astmetes, kuna kõrgemal VI astmest üldse mingisuguseid muudatusi palkaades selle seaduse põhjal ette ei wõetud. Rahaasjanduse komisjon wõttis paralleel-eelnõust walitsuse eelnõusse üles järgmised muudatused: Walitsuse eelnõus oli ette nähtud rahukogu alaliste liikmete palga suurendamine kuus igale ühele 2.400 marka, komisjon suurendas seda 3.600 marga peale. Rahukogu abiprokuröörile oli ette nähtud palga suurendamine 2.000 marga wõrra, ja komisjon suurendas seda 3.500 marga peale, ekspertiiskabineti juhataja abile oli ette nähtud palga suurendamine 600 marka, komisjon suurendas seda 900 marka. Tähtsamate asjade kohtu-uurijale oli suurendamine ette nähtud 2.500 marka, komisjon suurendas 4.000 marka. Rahukohtunikkudele oli ette nähtud 1.800 marka, samuti ka kohtu-uurijatele, komisjon aga suurendas mõlemale 3.600 marga peale. Ekspertiiskabineti juhataja abile oli ette nähtud 800 marka, komisjon suurendas 2.600 marka, ja lisa-rahukohtunikkudele oli suurendus ette nähtud 1.700 marka, komisjon suurendas 2.700 marka.

Need olid muudatused, mida komisjon walitsuse poolt esitatud eelnõus ette wõttis. Sarnasel kujul, nagu see eelnõu on esitatud, nõuab ta riigilt käesolewal aastal lisawäljaminekuid 5.315.000 marka. Kuna seda seadust kawatsetakse maksma panna 1. aprillist 1925. aastast, siis ei suurendata palgasid käesolewa aasta 3 esimese kuu eest selle järele. Kulude summa, mida käesolew seadus nõuab, kaetakse kohtumaksude ja tulude seaduse muutmise läbi suurenewate riigisissetulekute arwel. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta.

J. Uibopuu (rhsw.): Wäga lugupeetud rahwasaadikud! Ma ei taha

mitte selle eelnõu vastu kõneleda, waid mina tahaksin tähelpanu selle peale juhtida, et warsti pärast palgaseaduse wastuwõtmist 1922. aastal tulid järjest uued palgaseaduse muutmise nowellid, ja need sisaldasid kogu aeg eneses ainult kõrgemate ametnikkude palkade reguleerimist, kuna aga nende wäiksemapalgaliste palgaseaduse osas mitte muutnisi ei tulnud. Käesolewa seaduse läbi on terve grupp ametnikka, ma ei taha neid mitte teisiti nimetada, sest see seadus käsitab riigiteenijate palgaseaduse muutmist, wälja tõstetud ja terwele grupile palgakõrgendust antud. Kuid siit on wälja jäetud otsekohe kõige ligemad nende ametnikkude kaastöölised, alates sekretärist. Siin tuuakse argumendid ette, mille vastu waielda ei saa, et kohtunik ei ole mitte ametnik, waid et ta on rippumata kohtumõistmises, ja sellepärast peab tema ka majanduslikult rippumata olema. Kuid siin ei näe mina tõesti, et selle seadusega saadakse seda kätte, mida kätte saada on tahetud. Kui meie hakkame neid palkasid wõrdlema, siis näeme, et lisa-rahukohtunik saab 18.000 marka kuus, see tähendab nagu jaoskonna juhataja tsiwiilasutuses. Rahukohtunikud ja kohtu-uurijad saawad 21.600 marka kuus, see tähendab nagu osakonna juhatajad. Ja ometi prokurööril, kohtu-uurijal tuleb wähem palka saada, kuna politseipeawalitsuse ülema üks abidest tahab saada 26 tuhat sadadega palka. Kui nüüd see rippumata kohtunik, kes alamal majanduslikult seisab, peab seadust ja rippumata wõimu tunda andma sellele ametnikule, kes majanduslikult paremini kindlustatud on kui kohtunik, siis siin mina näen sellest põhimõttest, et kui tahetakse wiga parandada, siis peaks juba põhimõtteliselt wiga nii parandama, et kohtunikud tõesti majanduslikult rippumata oleksid, et nad oleksid wähemalt paremasse kategooriasse wiidud, kui need ametnikud, kellel wastutus nii moraalselt, kui ka õiguse põhimõttest suurem on, kui teistel ametnikkudel. Aga sellepärast mina just nimetan, et selle seadusega ei saada seda kätte, mida kätte saada tahetakse. Mina pikemalt siin ei peata, waid tahaksin, et walitsuse esitaja wähemalt ütleks, kui kiirelt ta tahab teostada Riigikogu poolt wastuwõtetud soowiawaldust, et saaks üldise palgaseaduse muutmise seadusega tulnud Riigikogusse, et ka ühtlasi wäiksemate ametnikkude palgad

reguleeritaks. On ju selge, et meie ei saa nii suuri juurdepanekuid teha, kuid meie ei tohiks ka wäiksemaid ära unustada, sest et see wäga palju meelepaha sünnitab. Wast eile oli minul kokkusaamine raudteelaste kutseühisuste esitajatega ja nad ütlesid, et meie tunneme riigi rasket majanduslikku seisukorda ja teame, et riik meile ei suuda anda palka, ta ei suudagi meile elatismiinumumi alamäära anda, kuid meie tahaksime heameelga, et meid teistest ei eraldataks, waid et meile antaks jõudumööda teatud palgalisa, nagu seda järjest suurematele ametnikkudele tehtud on. Ja sellepärast pean mina oma kohuseks teile seda teatawaks teha ja tahaksin, et Wabariigi Walitsus ütleks, kui pea ta leiab wõimaliku olewat tulla üldise palgaseaduse muutmise seadusega, et segaminiaetud palgaseadus ühtlustataks ja ühtlasi ka wäiksemate ametnikkude palgad reguleeritaks. Mina juba nimetasin, et käesolewa seadusega ei tee meie kohtuwõime majanduslikult rippumatuks, waid peaks tõstma weel ühe astme wõrra palkasid kohtu-uurijatele ja prokurööridele ja just järgmistel kaalumistel: kohtu-uurija ja prokuröör need jälgiwad kuritegu, nad peawad walmistama kohtunikkudele mõistmiseks materjaali, mis iseendast üks raskematest ülesannetest on ja weel enam, nende käes on juhtida terve kuriteo jälgimise aparaat igal alal. Sellepärast leian mina, et nende tegewus on eriti mitmekülgselt raske ja sellepärast arwan, et II lugemisel wõin ma sellekohased parandus-ettepanekud teha ja usun, et Riigikogu seda toetab, et neile ühe astme wõrra palka edasi wiidaks.

Juhataja J. Tõnisson: Lõpu sõna on aruandjal.

Aruandja A. Jõeäär: Käesolewa seaduseelnõu vastu keegi ei waielnud. Rkl. Uibopuu lubas teisel lugemisel teha mõned parandused. Mis puutub aga teistesse kohtuministeeriumi ametkonnas teenistuses olewatesse riigiteenijatesse, siis kahjuks ei olnud wõimalust praeguse seaduse juures nende palgaolusid korraldada, sest sekretäride ja kantseleiametnikkude palgad wõiwad reguleerimisele tulla ühes teiste riigiametnikkude palkadega, kuna nende palgaastmed on ette nähtud üldises palgaseaduses.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seadus I lugemisel wastu wõetud.

6. Riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduse osalise muutmise seaduse arutamisel ärawõtmise. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jõeäär:** Käesolew seaduseelnõu on esitatud härrade K.

Tamm'e, M. Juhkam'i ja A. Jõeäär'i poolt ning seda on materiaalselt tarwitatud eelnõu juurde, mida eelmise päewakorra-punkti all arutati. Sellepärast teen ettepaneku see seadus arutamisel ära wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

7. Riigiteenijate ametsoitude tasuseaduse muutmise seadus — I lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jõeäär:** Käesolew seaduseelnõu on Wabariigi Walitsuse poolt

esitatud ja temaga on kawatsetud kohtunikkude ametsoitude tasu tõsta, kuna praegumaks wa seaduse järele ametsoitude tasu sedawõrd väikene on, et ta isegi tegelikka kulusid ära ei kata, mille tõttu sõidud ära jääwad ja tunnistajaid kaugemale wälja kutsutakse. Nii siis on ametsoitude tasuseaduse muutmise tarwilik kohtunikudesse puutuwas osas. Komisjon ei ole Wabariigi Walitsuse poolt esitatud seaduseelnõus muudatusi teinud ja paneb ta Riigikogule ette wastuwõtmiseks. Komisjoni nimel teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

8. Kohtunikkude päewarahade seaduse arutamisel ärawõtmise. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jõeäär:** Käesolew seaduseelnõu on olnud materiaalselt eelmise päewakorra-

punkti all arutatud seaduseelnõu juures, sellepärast teen ettepaneku rahaasjanduse komisjoni nimel tähendatud seaduseelnõu arutamisel ära wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on wastu wõetud ettepanek, seaduseelnõu arutamisel ära wõtta.

9. Kohtumaksude ja -kulude seaduse muutmise ja täiendamise seadus — I lugemisel. Üldkomisjoni aruandja **A. Jõeäär:** Kohtumaksude ja -kulude kohta oli esitatud kaks seaduseelnõu:

üks Wabariigi Walitsuse poolt, teine Riigikogu liigete Tamm'e, Jõeäär'i ja Juhkam'i poolt. Üldkomisjon wõttis aluseks Wabariigi Walitsuse poolt esitatud eelnõu ja tarwitas ülaltähendatud Riigikogu liigete poolt esitatud eelnõu materjalina sealjuures. Kohtumaksude ja -kulude seadus muudetakse ja täiendatakse järgmiselt: kaotatakse ära tsiwiilkohtupidamise seaduse § 200^a p. 2, mille järele senni wabastatud olid kohtuposlini maksust tsiwiilnõudmised, mida ühes süüteoasjadega arutati. § 842 täiendatakse märkusega: Kohtulõiwu wõetakse ka tsiwiilnõudmistes, mis süüteoasjus esitatud tsiwiilkohtupidamise seaduse § 848, 200⁷, 880 ja 888 alustel, see on kaebaluselt tema käest wäljamõistetud summale wastawalt. Edasi muudetakse § 844. märkus palwekirjade lisade pealt wõetawa tempelmaksu kohta selles mõttes, et palwekirjade lisade ja muude paberite pealt, mis juba tempel maksustatud, wõi üldse selle maksu alla ei käi, tempelmaksu ei wõeta. Edasi § 848⁹ tulewase nõudmise kindlustamise palwe pealt wõetakse § 848 ettenähtud kohtulõiwu pooles suuruses, mis nõudmise esitamise korral kohtulõiwu maksimisel arwesse wõetakse. Kriminaal-kohtupidamise seadusest muudetakse §§ 194 ja 977¹ ja pannakse kohtukulud erasüüdistuse asjus süüdistaja peale, kui süüalune õigeks mõistetakse, poolte leppimise korral mõlemate peale ühesugustes osades. — Peale selle pannakse uuesti maksma iseäralik kohtumaks. Selle suurus on muudetud ja suurendatud alammäärased sedawõrd, et wä-

hemalt maksu sissenõudmise kulud tasu-
taks.

Suurendusettepanekud kohtumaksudes
on tehtud selleks, et summasid leida pal-
kade suurendamiseks kohtunikukudele.

Üldkommissjoni nimel panen ette sea-
duseelnõu esimesel lugemisel wastu
wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hää-
letatakse.) Nähtawa enamuse-
ga on seaduseelnõu I luge-
misel wastu wõetud.

**10. Kohtumaksude ja -kulude sea-
duse muutmise seaduse arutamisel ärawõtmine.** Üldkommissjoni aruandja **A. Joeäär:** Üldkommissjon tarwitas käesolewat seaduseelnõu materiaalina eelmise päewakorra-punkti all arutamisel olnud seaduseelnõu juures ja sellepärast teeb ettepaneku käesolew seaduseelnõu arutamisel ära wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hää-
letatakse.) Nähtawa enamuse-
ga on ettepanek wastu wõetud.

11. Üldkommissjoni esitis maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse arutamiseks määratud tähtaja pikendamise kohta. Üldkommissjoni aruandja **A. Rei:** Siis kui maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduseelnõu üldkommissjoni anti, waidlesin mina isiklikult sellele wastu, et komisjonile täht-
aeg määratakse. Kahtlesin selle tähtaja määramise tarbe juures sel põhjusel, et wististi kõigil komisjoni liigetel on kindel tahtmine tähendatud seaduseelnõu wäga ruttu läbi arutada. Tähendatud seaduseelnõus on aga wäga palju üsna keerulisi küsimusi lahendada, mispärast minuarust kahtlane oli, kas komisjon jõuab ettepannud tähtaja jooksul seda eelnõu läbi arutada. Nüüd on ka tõepoolest selgunud, et komisjon kahekordse täht-
aja jooksul ei ole suutnud eelnõu läbi waadata, ehk ta küll intensiivselt selle eelnõu kallal töötanud. Komisjon loo-
dab, et ta oma tööga lõpule jõuab 27. märtsiks 1925. a. ja sellepärast teen Riigikogule komisjoni nimel ettepaneku pikendada määratud tähtaega käesolewa

seaduseelnõu arutamiseks kunni 27. märtsini käesolewal aastal.

Th. Pool (tõer.) Mina tahaksin lugupeetud üldkommissjoni liikmete tähelepanu järgmise asja peale juhtida. Meil on mitu seadust, mis on antud üldkommissjoni puht-juriidiliseks läbiwaatamiseks. Seal aga hakatakse neid sisuliselt arutama, ja sarnaseid küsimusi lahendada, kus õieti peaksid maakommissjoni otsused maksma. Käesolewal juhtumisel kuuleme, et see nii on. Nii oli see põlise tarwitamise seaduseelnõuga. Minuarust peaks olukord loodama, et üldkommissjon enam-wähem piirduks puht-juriidilise küljega, mitte aga ei asuks majanduslikkude küsimuste lahendamisele, mis tema kompetentsi ei kuulu. Kui sellest põhimõttest tulewikus kinni peetakse, siis jääwad sarnased tähtaja pikendused ära. Mina sisuliselt ei waidle tähtaja pikendamise wastu, aga minuarust peaks üldkommissjon tulewikus seda tehtud märkust arwesse wõtma.

Aruandja **A. Rei:** Üldkommissjon on alati, nii ka käesolewa seaduseelnõu juures, kahtluse korral järele waadanud, kas on temale Riigikogu poolt see kitsendus tehtud, et ta peab temale arutamiseks antud eelnõust ainult juriidilisi defekte kõrwaldama. Käesolewa seaduseelnõu juures ei ole Riigikogu mitte otustanud, et üldkommissjon peab seaduseelnõust ainult ebatäpsusi ja juriidilisi defekte kõrwaldama, waid eelnõu anti lihtsalt üldkommissjoni läbiwaatamiseks. Üldkommissjon on käesolewat seaduseelnõu arutanud, nii kuidas ta seda õigeks pidas, ta ei ole weel oma tööga lõpule jõudnud. Neile aga, kes soowiwad komisjonile eelnõu läbiwaatamisel kitsamaid piiriseid määrata, on see kõnetool alati waba, et esineda ettepanekuga, mis piiraks üldkommissjoni läbiwaatamise ulatust.

J. Temant (põl.): See, mis Riigikogu lugupeetud liige härra Pool rääkis, on ju teoreetiliselt wäga ilus, aga kui praktiliselt töö juurde minna, siis kujuneb asi üsna teiseks. Praegusel juhtumisel selle seaduseelnõu juures, mis oli kokku seatud maakommissjoni poolt ja niipalju, kui mina mäletan, ka Wabariigi Walitsuse poolt heaks kiidetud, tulid esile kohe § 1-ses küsimused, mida nii kergelt otsustada ei saa. Muuseas oli seal näiteks läbi wiidud põhimõte, et Petseri maakon-

nas ja naroowatagustes waldades kantakse kreposti- wõi kinniswara raamatutesse sisse kõik need kinniswarad, mis riigile üle olid läinud. Sisse kanda kinniswara raamatutesse siis, kui neid kinniswara raamatuid meil üldse olemas ei ole, on rohkem kui iseäralik. See on ühelt poolt asja sisu ja teiselt poolt worm, aga waadake, kui neid raamatuid Petseri maakonnas ega Naroowatagustes maades olemas ei ole, siis ei saa ka neisse midagi sisse kanda. On küll üks seaduseelnõu olemas nende raamatute sisseseadmise suhtes, aga see eelnõu ei ole veel seaduseks wastu wõetud ja neid kinniswara raamatuid ei ole üldse veel sisse seatud. Edasi leiame selles seaduseelnõus, mis arwatakse väga täielik olewat, ja mille suhtes härra Pool arwas, et üldkommisjon oma wõimupiirist üle on astunud, wist § 4-as põhimõtte, et endised omanikud saawad siis jao oma endisest maast kasutamiseks tagasi, kui nad on põlise tarwitamise seaduse põhjal neid maid kasutamiseks saanud. Et see põlise tarwitamise seadus veel wastu wõtmata on, siis peab tähendama, et meie wõtaksime praeguses seaduses midagi wastu, kus asju käsitatakse seaduse põhjal, mis praegu veel olemas ei ole, kus ainult eelnõu alles olemas. Niisamuti leiame praeguses eelnõus, et endistele omanikkudele jäetakse teataw maosa järele 75 hektaari suuruses. Aga kes selle suuruse peab ära määrama, see on jälle lahtine küsimus. Üldkommisjon ei saa sellest seaduskawast ühtki rida, alates § 1-sest, nii kergelt läbi lasta. Kui meie selle seaduseelnõu sel kujul wastu wõtame, kuidas maakommisjoni esitaja arwas, siis satume sarnasesse umbkotti, millest keegi teed wälja ei leia. Kui tahetakse midagi uut anda, siis peab see uus seadusandjal selge olema; tal peab ka selge olema see wana, mis ta ära muuta tahab. Praegusel korral ei saa ometi üldkommisjoni süüdistada, waid wiga peab mujalt otsima. Iga seaduseelnõu kokkuseadmise nõuab teatud eriteadmisi, igaüks ei saa ometi iga seaduskawa kokku. Igaüks ei ole arst, sellest saadakse aru, selleks on waja oma teadmisi, ka seaduse kokkuseadmisel on oma eriteadmisi tarwis, sellest nagu ei taheta aru saada. Riigikogu lugupeetud liige härra Pool otsib wigu üldkommisjoni koosseisus, mina aga arwan, et seda tuleks mujalt otsida. Seda

tahtsin mina awalikul Riigikogu koosolekul öelda, et ilmaaegu ei tõuseks süüdistus nende wastu, kes süüdlased ei ole.

Th. Pool (tõer): Tähendaksin ainult nii palju, et mina olin juba maakommisjonis selle poolt, et see seaduseelnõu üldkommisjoni antaks ja tegin ka Riigikogus wastawa ettepaneku seda juriidiliseks läbiwaatamiseks üldkommisjoni anda. Ma ei tahtnud seega oma teeneid, kui maakommisjoni liige, sugugi alla kriipsutada, minule paistis waid, et üldkommisjon kipub ka neid küsimusi otsustama, mis sugugi tema kohased ei ole. Näiteks algas küsimus maatükkide suuruse kohta, kas wõtta 50 wõi 75 hektaari wõi jälle hinna suhtes põlise tarwitamise seaduse puhul. Need on puhtökonomilised küsimused. Minu arwates tuleb selles asjas selgust muretseda. Muidu saame 3 seadust, sest seda seaduseelnõu ei aruta mitte üks komisjon, waid kolm, sest omawalitsuse komisjon esitab kolmanda projekti.

Juhataja J. Tõnisson: Lõp sõna on aruandjal.

Aruandja A. Rei: Pean juurde lisama sellele, mida härra Temant siin ette tõi selle seaduse wormi ja sisu lähedase ühenduse kohta, et tõepoolest väga sagedasti oleneb paragrahwide wastuwõtmine ja neile kaju andmine just sisulikkudest momentidest. Ära lahutada puhtjuriidilist külge majanduslikust küljest on tõesti väga raske. Kommisjonis oli mitmel korral kõneall küsimus, kas on üldkommisjonil õigus selles eelnõus sisulikka parandusi teha. Et selle kohta selgusele jõuda, waadati järele see Riigikogu otsuse tekst, millega eelnõu komisjoni anti, ja seal selgus, et selles otsuses mis kisugust kitsendust läbiwaatamise ulatuse kohta ei leidu. Seda silmas pidades arwas üldkommisjon omal õiguse ja kohuse olewat seaduseelnõu täies ulatuses läbi waadata ja ta kohta täies ulatuses parandusi teha.

Juhataja J. Tõnisson: Panen hääletamisele üldkommisjoni esitise, pikendada üldkommisjonile maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse arutamiseks määratud tähtaega kunni 27. märtsini 1925. a. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on üldkommisjoni esitis wastu wõetud.

12. Wanamõisa ja Kukruse põlewkiwikaewanduste jaoks maade wõõrandamise seadus — I lugemisel.

Üldkommisjoni aruandja **J. Holberg:** Käesolew seadus on tingitud sellest, et 1921. aastal, seadus nr. 134, wõeti üle Sõmeru wallas teatud maatükid põlewkiwikaewanduste alla, mis talude küljes seisid. Need ei olnud sel ajal lahutatud Andja mõisast kui rüütelmõisast, ja krepostiraamatud tol ajal puudusid. Tegelikult kaua aega enne maaseadust on eramanikud aastakümneid seal peal elanud, kusjuures olid need maad üle wõetud riigimaadeks, ja tuleks ainult maksta rendilepingu enneaegse lõpetamise eest. § 1 lahendab selle.

§ 2 lahendab järgmise juhtumise: Kukruse põlewkiwikaewanduse alla wõõrandati talu. Kui hakati ümber mõõtna, siis selgus, et see talu oli poolteist tiinu vähem, kui see seaduses oli ette nähtud, ja riik sai wõõrandada ainult selle osa, ja teine osa jäi omanikule hoonete alla. Seda seadust tahetakse parandada ja ümber korraldada nii, et seda talu saaks veel poolteise tiinu wõrra suurendada. Lõpuks tahab maaomanik riigile selle koha ära müüa, tegelikult aga tuleb wälja, et ei ole wõimalik seda läbi wiia wormilistel põhjustel, sest mõned pärijad on ära läinud.

§ 3 räägib protsentidemaksmisest, kui need maad tegelikult on üle wõetud ja selle juures peetakse sellest kinni, et warandus on riigi käes kasutada ja ainult selle wõõrandamiseseaduse maksmapanemisega tulewad tagasi anda wolitused. Teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on käesolew seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

13. Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude wäljaweo keelu seadus — I lugemisel.

Maakommisjoni aruandja **J. Wain:** Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude wäljaweo keelu seadus on esialgu esitatud Riigikogu liigete Grigorjew'i, Seljugin'i ja

Shtsherbakow'i poolt ja pärast Wabariigi Walitsuse poolt. Seadused on täitsa ühenimelised, sisulised lahkuminekid mõlemas ei olnud kuigi suured. Nimelt oli Wabariigi Walitsuse eelnõus sisse wõetud, et wäljaweo luba jääb wineeri- ja tikutööstuse tooresmaterjaalide peale ja teiseks, et wäljawedamise luba on naaberwaldadel, kuigi need ei ole Petseri maakonnas, järelikult Wõru maakonnas. Seaduse wastuwõtmine on tarwilik sellepärast, et Petserimaa meil on üks kõige tihedama rahwaga maakond, kuna seal aga metsapinda pärast piiriõendamist Lätiga wõrratu wähe üle jäi, wäljawedu selletõttu kardetaw oleks ja tulewikus terawa küttekriisi esile tooks. Wäljawedu wõiks aga praeguse majandusliku kriisi juures siiski nähtawale tulla suuremal määral sellepärast, et Petseri maakond muust rahwast oma hariduse kui ka majandusliku tasapinna poolest madalamal on.

Maakommisjon wõttis aluseks Wabariigi Walitsuse seaduseelnõu ja tegi temas õige wäikesed parandused. Esiteks parandati § 1 selles mõttes, et märkus pisut ümber töötati, temas seletati, mida mõista naaberwaldade all. Nimetama peab § 2, kus nii Wabariigi Walitsuse kui ka Riigikogu liigete poolt esitatud eelnõus ette nähtud oli karistusnorm: ühes eelnõus 30.000 ja teises kunni 50.000 margani. Maakommisjon asus seisukohale, et eriseaduses ei ole mitte tarwis ära näidata erilisi karistusnorme, waid wõib neid kohtu poolt peale panna hariliku rahukohtu nuhtluseaduse põhjal, arwesse wõttes, et omal ajal, nimelt rõugepanemise seaduse puhul, Riigikogu juba seisukohale asus, eriseadustes karistusnorme mitte ära näidata, kuna seadusrikkumise eest hariliku nuhtluseaduse § 29-da põhjal karistatakse.

Maakommisjoni nimel panen ette Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude wäljaweo keelu seadus, nimelt Wabariigi Walitsuse ettepaneku alusel wäljatõetatuna, I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

14. Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude väljaveo keelu seaduse arutamisel aravõtmine.

panek olnud, teen Riigikogule maakomisjoni nimel ettepaneku Riigikogu liik-

Maakomisjoni aruandja **J. Wain**: Silmas pidades, et mõlema seaduse tekst ühtlane, ja et seaduse väljatöötamise aluseks Wabariigi Walitsuse ette-

mete Grigorjew'i, Seljugin'i ja Stsherbakow'i poolt esitatud eelnõu arutamisel ära wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Päewakord on läbi.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 10.25 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **J. Tõnisson**.

Abisekretäär **J. Piiskar**.

